

JÜRGEN KAUBE • **Max Weber**

JÜRGEN KAUBE 1962 doğumludur. Berlin'de Freie Universität'teki sosyal bilimler öğreniminden sonra gazeteciliğe başladı. 2015'ten beri Almanya'nın en saygın gazetelerinden *Frankfurter Allgemeine Zeitung*'un dört kişilik yayın kurulunda yer alıyor. Yazdığı Weber biyografisi ile 2014'te Leipzig Kitap Fuarı Ödülü'ne layık görüldü.

Max Weber. Ein Leben Zwischen den Epochen
© 2014 Rowohlt · Berlin Verlag GmbH, Berlin

İletişim Yayınları 2861 • Biyografi Dizisi 33
ISBN-13: 978-975-05-2781-4
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora
YAYINA HAZIRLAYAN İmran Toprak
DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Remzi Abbas
DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JÜRGEN KAUBE

Max Weber

Çağlar Arasında Bir Yaşam

Max Weber

Ein Leben Zwischen den Epochen

ÇEVİREN

Öndercan Muti

*Anneme ve
Babam Peter Kaube'nin (1937-2012)
anısına*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	
Max Weber Bizi Neden İlgilendirmeli.....	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
Kent Soylu Sınıfların Bir Üyesi.....	19
İKİNCİ BÖLÜM	
Çocukluğu ve Gençliği: Bir Aile Romanı.....	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Berlin, Liberalizm ve Âlim Kültürü.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Kızılderililer, Sofu Hıristiyanlar ve Astsubaylar Arasında Geçen Öğrencilik Yılları.....	65
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Kolektif Şirket ve Roma Emlak Borsası: Genç Âlim.....	81
ALTINCI BÖLÜM	
Yalnızlar Rıhtımı ve Kopan Tutku Fırtınaları: Max Weber Dünya Evine Giriyor.....	91

YEDİNCİ BÖLÜM

**Tarım İşçisi, Borsacı ve “Siyasi Bakımdan
Eğitimsiz ve Kaba Kent Soyluluk”** 105

SEKİZİNCİ BÖLÜM

**“Dünyanın En Gergin İnsanı”:
Max Weber’in Takıntıları
ve Ruh Halinin Bozulması** 123

DOKUZUNCU BÖLÜM

**Çilecilikle Gelen Büyük Güç:
Roma ve Protestan Ahlâkı Tezinin Doğuşu** 141

ONUNCU BÖLÜM

**İrokua Birliği, Prusya Kralı
IV. Friedrich Wilhelm’in Terzisi
ve Goethe’nin Aşk Mektuplarının Nesneliği** 153

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Kafa Dengi Zıtlar: Sombart ve Simmel 167

ON İKİNCİ BÖLÜM

**İradenin Olduğu Her Yerde
Bir Kahraman Bekler: Protestan Etiği** 183

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Toplum Turisti: Max Weber Amerika’da 197

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Centilmen, Dr. Loth ve Irk Sorunu 217

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

**Dünya Köyü ve Şen Tinsel Yaşamı:
Heidelberg’in Yerlisi** 233

ON ALTINCI BÖLÜM

Alfred, Kafka ve Aygıtlar 253

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Cümle Âlem Cinsel Sorunları Tartışıyor 271

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Else ve Keşmekeş Avukatı 279

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

İlham Perilerinin Sosyoloğu, Mina ve Nokta 291

YİRMİNCİ BÖLÜM

**Asabi Bir Varoluş? Atışmalar,
Mahkeme Koridorları, Akademik Kavgalar** 301

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

**Eegemenlik, Weihestefan
ve Sosyal Demokrasi Ordusu** 315

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Rusya, Sosyalizm ve Düzen Toplumu 331

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**Değer Tanrıları:
Dünya Dinlerinin İktisat Etiği** 345

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**Bir Şeyden Dolayı ve Bir Şey Uğruna Ölmek:
Max Weber Büyük Savaş'ı Yorumluyor** 359

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

**Dünya Görüşleri Dükkânı:
"Uğraş Olarak Bilim"** 373

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

Zihniyetler Tiyatrosu: "Uğraş Olarak Siyaset" 387

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

**Ön Yetişkinlik ve Kanlı Maskeli Balo:
Max Weber ve Sovyet Cumhuriyeti** 403

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son 425

KLASİK BİR KURAMCI NASIL DOĞAR?

Asil Nihilist, Etkileri ve Sorunları 437

KAYNAKÇA 451

İSİM DİZİNİ 465

ALBÜM ..... 4??

Max Weber Bizi Neden İlgilendirmeli

Immanuel Kant'ın bir sözü vardır: “İnsan, iki dünyanın yurttaşdır.” Kant için bunun anlamı aynı zamanda hem özgür oluşumuz hem de özgür olmayışımızdır. Bir dünyada kendiliğinden yapıp ederken bir diğerinde nedenlerin boyunduruğu altındayız: toplumsal koşulların, güdülerin, doğal eğilimlerin. Fakat tarih bakımından da iki dünyanın yurttaş olunabilir. Misal, insan istikbalin kent soylulukta olduğuna inanılan bir dünyada büyüüp bir yetişkin olarak kendini kent soyluluğunun bizzat çöküşüyle karşı karşıya olduğunun farz edildiği bir dünyada bulursa. “Kent soyluluk” tarihi bir unsur olarak ele alındığında zorunlu olarak hem muktedir hem de aciz bir şey olarak tanımlanır. İki dünyanın yurttaş gibi hissetmenin başka bir olanağı da kendini ulus-devlet olarak tanımlayan ve Hıristiyan kültürü olarak gören bir toplumda büyüüp yirmi yıl sonra aynı ulus-devletin ona itibar etmeyen toplumsal güçlere tabi oluşuna ve Hıristiyan kültürünün salt silik bir anıya dönüşmesine tanık olmaktır. Veyahut nispeten hususi bir örnek verelim: Bir insanın evlilik yoluyla yeni bir ailenin kurulmasından ziyade gerçekleştirilen evliliklerin mevcut ailelerin devamlılığını sağladığı koşullar altında biriyle hayatını birleştirdiğini düşünün. Bugün böylesi bir durum için “görücü usulü”nden bahsediyor olur-

duk. Evlilikte sadakat doğaldır; saldırgan bir biçimde bu normdan sapan biri Emma Bovary ya da Effi Briest gibi roman konusu olmaya hak kazanır. Bu koşullar altında evlenen bir kişi, yalnızca birkaç yıl içinde zinanın doğal karşılandığı, cinsel ihtiyaçları karşılamanın kimilerince bir gösteriye dönüştüğü ve bu kişilerin evliliklerini hem sürdürüp hem de sonlandırabildikleri bir dünyaya adım atar.

Hukukçu, millî iktisat uzmanı, tarihçi ve sosyolog Max Weber böyle bir “iki dünya yurttaşı”ydı. Kuşağının en umut vaat eden âlimi, Protestan Prusya üst sınıfının bir temsilcisi olarak 1864-1920 yılları arasında yaşadı. Yaşamının sonuna geldiğinde doğduğu dünyadan eser kalmamıştı. Ardında bilhassa dosyalar halinde düzinelerce bilimsel makale, basılmamış kitaplar, konuşmalar ve planlardan oluşan bir devasa külliyyat bıraktı. Birçoklarına göre Weber ayrı bir dal olarak sosyolojinin kurucularından biridir. Buna karşılık kurulmasında yer aldığı Sosyologlar Birliği’nden çok geçmeden ayrılır. Birçoklarına göre “akılcılık”, “değerden bağımsızlık” ve “büyüsü bozulmuş dünya” terimleri onun evrensel tarih incelemeleriyle sıkı sıkıya bütünleşmiştir. Yine başkalarına göre de demokrasinin başında karizmatik bir önder görmeyi arzu eden ve modernliğin gecelerinde “eski tanrıların dönüşü”nü fısıldayan aşırı bir milliyetçi, yanardöner bir siyasal düşünürdür. Her iki tasvir de isabetlidir. Weber hem ulus-devlet ve onun kriz dönemlerinde, hem tarihsel bilim çevresinin dünyasında ve estetik avangardın dünyasında olduğu gibi *Gründerzeit*’in* dünyasında ve siyasal aşırı uçların dünyasında yaşamıştır.

Max Weber’in doğduğu 1864 yılında II. Ludwig Bayern Krallığı ilan edilir. Jacques Offenbach’ın “Güzel Helen” adlı opereti Paris’te sahnelenir. “Birinci Enternasyonal” Londra’da Karl

---

(*) 1848 Mart Devrimi’nin ardından Prusya’nın egemenliğinde birleşen Almanya için endüstrileşmenin hızlandığı, teknik ve örgütsel yeniliklerin üretimde verimliliği olumlu yönde etkilediği, ticaretin ve iletişimin yoğunlaştığı ve böylece hem ulusal hem uluslararası pazarların oluştuğu, ancak 1870’li yıllarla beraber güçlenmeye başlayan kredi ve hisse senedi bankacılığıyla beraber büyük finansal balonlarla ve nihayetinde büyük bir finansal krizle sonuçlanan dönem – ç.n.

Marx'ın başkanlığında toplanır. Amerikan İç Savaşı patlak verir, Amerika Konfedere Devletleri askerî tarihin ilk başarılı denizaltı saldırısını gerçekleştirir ve "yıpratma harbi" kavramı ilk defa ortaya atılır. Jules Verne'in *Dünyanın Merkezine Seyahat* kitabı yayımlanır. Papa IX. Pius "Quanta Cura" genelgesinde inanç özgürlüğüne ve kiliseyle devletin ayrılmasına şiddetle karşı çıkarken bu genelgeye düşünce özgürlüğünü, pan-teizmi, sosyalizmi ve komünizmi, liberalizmi ve dine karşı kayıtsızlığı birer yanılğı olarak nitelendirdiği "Syllabus Errorum" başlıklı bir bölüm ekler. Japonya'da ülkeyi yeniden imparatorluk haline getirmek isteyen ve samurayların iktidarını sonlandıran, böylece ülkenin nihayetinde Batılılaşmasını sağlayacak Meji Restorasyonu için hazırlıklara girişilir.

Max Weber'in öldüğü 1920 yılında ise Versay Barış Antlaşması yürürlüğe girer, bir ay sonrasında ise Münih'teki *Hofbräuhaus* birahanesinde Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi kurulur. "Kapp Darbesi" adını alacak girişimle ulusalcı muhafazakâr çevreler Berlin'deki yönetimi devirmeye çalışır. Robert Wiene'nin *Dr. Caligari'nin Muayenehanesi* adlı filmi sinemada gösterilir. Paris'te André Breton ve Philippe Soupault'nun gerçeküstücü edebiyatın ilk örneği sayılan *Les Champs magnétiques* kitabı basılır. İlk özel radyo programları başlar. F. Scott Fitzgerald ilk romanını, Sigmund Freud da güdülerin ve bastırmanın gücüne dair "Haz İlkesinin Ötesinde" adlı incelemesini yayımlar. Modern dönemin Dördüncü Olimpiyat Oyunları Anvers'te düzenlenir, Piet Mondrian hiç terk etmeyeceği geometrik stilinde ilk defa resmeder, Greta Garbo ilk kez filme alınır ve Lenin "Kapitalizme Yetişmek ve Onu Geçmek" başlıklı konuşmasını yapar.

Weber'in hayatındaki dönüm noktalarıyla ilintili, neredeyse rastgele seçilmiş bu olaylar söz konusu ömrün geçtiği çağın temel niteliğini ortaya koyuyor. Dünyanın *bir dünya* olduğu, bu çağda su götürmez hale gelir. Bu, günümüzde "küreselleşme" adını verdiğimiz ve hatalı bir şekilde tamamen yeni bir olgu olarak izah ettiğimiz şeye denk gelmektedir. Endüstriyel kapitalizm söz konusu dönemde doruğuna ulaşır; telgraf, yel-

kensiz buharlı gemi ve elektriğin kullanımı gibi teknik yenilikler zamanı ve mekânı erişime açar. Dünya üzerinde haritaya aktarılmamış tek nokta kalmamak üzeredir. Milliyetçilik, liberalizm, sosyalizm ve komünizm gibi büyük ideolojiler şekillenir ve teknik ütopiyalar oluşturulur, bu çağın insanları Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Sovyetler Birliği'nin yükselişine tanık olur. Kapitalizm kitle demokrasisi, farklı disiplinlere ayrılarak düzenlenmiş bilim ve dünyevileşmeyle birlikte dünyada olup bitenlerin devindirici gücü olarak boy gösterirken farklı toplum tasavvurları ve entelektüel "projeler" bu dünyayı terk etmeyi dener. Anonim ve belirli bir merkezi olmayan kuvvetler toplumsal dönüşüme önyak olurken bu durum kimilerinin tarihin iplerini zorla yeniden ele alma ihtiyacını uyandırır.

Max Weber'in doğumu ve ölümü arasındaki aynı zaman diliminde, toplumu üzerine en fazla düşündüğü Almanya dünya tarihindeki bu değişimlerden payını bilhassa almıştır. Weber doğduğunda, birkaç yıl içinde Alman İmparatorluğu ismini alacak bölgede hemen hemen otuz yedi milyon insan yaşamaktadır. Bu nüfusun üçte ikisi iki binden daha az sakini olan yerleşim yerlerinde yaşarken yüz binden fazla nüfuslu şehirlerde yaşayanların sayısı iki milyon bile değildir. Öldüğünde ise Almanya'nın nüfusu, Büyük Savaş'taki kayıplara ve grip nedeniyle gerçekleşen çok sayıda ölüme rağmen, batıda ve doğuda geniş toprakların Fransa'ya ve Polonya'ya bırakılmasına karşın, altmış iki milyona yükselir. Bunun on beş milyondan fazlası büyük şehirlerde, sadece üçte biri iki binin altında nüfusa sahip yerleşim birimlerinde yaşamaktadır. 1864'te, bugüne uyarlandığında, 492 milyon Amerikan doları tutarında olan ülkenin endüstri üretimi (Büyük Britanya'nunki 1,12 milyar miktarındadır), Weber'in en ünlü eseri *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*'nun basıldığı 1905 yılında ise 2,48 milyar dolara erişir (Büyük Britanya: 2,85 milyar dolar). Bu karşılaştırma Almanya'nın bahsi geçen yıllar içinde ne kadar hızlı geliştiğini ve nasıl endüstri devriminin önde gelen ülkelerinden biri haline geldiğini gösterir. Weber'in dünyaya geldiği yıl Prusya'da yirmi ilâ yirmi dört yaş arası nüfusta yüksek öğrenim görme oranı yüzde 0,5 iken, öldüğü yıl ise

bu oran dörde katlanır: 1864'te üniversite öğrencisi sayısı yedi bin civarındadır, Weber yüksek öğrenime başladığında bu sayı hemen hemen on sekiz bine, öldüğü yıl ise altmış üç bine ulaşır.

Bunun yanında ülke 1864-1920 yılları arasında büyük bir siyasi ve hukuki dönüşüm yaşar. Liberal mebusların çoğunluğu oluşturduğu Prusya Meclisi ve kralın 1859 tarihli bakanlar kurulu, ordu üzerinde bütçe hakkı ve böylece finansman yetkisinin kimde olacağı hususlarındaki tartışmayla alevlenen Prusya Anayasa Çatışması'na girmiştir. Krizin devam ettiği 1862 yılında başbakanlık görevine atanan Otto von Bismarck bu tarihten itibaren iktidarı elinden bırakmaz; imparatorluk esasen bir meşruti monarşi olsa da Bismarck bazılarınca o yılların gerçek egemenidir. 1867'de "Kuzey Almanya Konfederasyonu", 1871'de Baden, Bayern, Hessen ve Württemberg'in bu konfederasyona katılmasıyla Alman İmparatorluğu hep onun önderliğinde kurulur. 1900 yılında medeni kanun yürürlüğe girer. Kasım 1918'de monarşinin sonlanmasıyla bazı yerlerde konsey (Sovyet) cumhuriyetleri, Berlin'de ise parlamenter demokrasi ilan edilir ve bir yıl sonra millet meclisi vekilleri sakin bir havanın hâkim olduğu Weimar'da yeni bir anayasayı kabul ederler.

Max Weber'in hayatı ve eserleri, bizzat bahsi geçen olayların ve değişikliklerin neredeyse tamamı üzerine eğilmiş olduğu için bu çığır açan değişimin meydana geldiği dönemi anlamada zihin açıcıdır. Hem Almanya'nın endüstriyelleşme tartışmalarına hem de Bismarck'ın izlediği siyasetin sonuçlarına dair ihtilaflara dahil olur. Weber Almanya'nın küresel bir güç olmasının koşulları üzerine düşünür ve aynı zamanda endüstriyelleşmenin yarattığı toplumsal sorunlar hususunda Evanjelik Kilise'nin safında yer alır. Borsaların yalnızca finansal spekülasyona mı hizmet ettikleri yoksa modern para ekonomisi için bir işleve de sahip olup olmadıkları üzerine kafa yorar, Prusya Devleti ile Katolik Kilisesi arasındaki "kültür savaşı"na katılır (ve Protestanlardan yana olur), Almanya'nın dış dünyada yayılmacı, içeride ise liberal bir siyaset izlemesini talep eder. Sosyalizmin yükselişi gibi Rus devrimlerini de yorumlar; tabii "erotik hareketi", kadın hakları mücadelesini, ırk öğretisini ve kitle iletişim araçlarını da.

Max Weber bizzat yaşadığı süre içinde ortaya çıkmış bu toplumun tasviri üzerinde, neredeyse çığgınca çalışmış olmasıyla döneminin bilim insanları arasında öne çıkar. Bunu yaparken de dönemin bir dizi kültürünü kateder. Milliyetçi liberal bir ailede yetişen Weber üniversite yıllarında öğrenci birlikleri habitusu edinir, sert bir şovendir ve “tipik Alman”la bir aşk-nefret ilişkisi içerisindedir. Benzersiz bir çalışma azmiyle bilimsel literatürün altını üstüne getirir ve araştırmalarında kendine akıl almaz görevler biçer. Çağının her önemli siyasi ve entelektüel toplumsal hareketiyle ve temsilcileriyle temas halindedir, cinsel olarak rahatsız ve çalışmaktan bitap düşmüş bir halde, 1900’lerin teşhis unsuru olan “sinir hastalığı”nın her türlüşünden muzdarip olur, yavaş yavaş iyileşmeye başladığı yıllarda Avrupa ve Transatlantik toplumları arasında gezinir. “Edipler”i küçümseyen Weber devrin edebi avangardlarıyla erkenden ilgilenmeye başlar, bohemlerle ilişkiler kurar. Birinci Dünya Savaşı’nın ardından birçoğları için Weimar Cumhuriyeti’nin umut veren aktörlerinden biridir, ana-yasa müzakerelerinin yanı sıra Versay’daki barış görüşmelerine de katılır.

Weber döneminin en ünlü Alman sosyal bilimcisidir, fakat ömrü boyunca yalnızca iki kitabı, bitirme tezi ve doktora tezi yayımlanır. Kimilerine göre bizzat başyapıtı olarak tasarladığı *Ekonomi ve Toplum* kitabı ancak ölümünden sonra yayımlanabilir. Söylemiş olduğu her şey hem hayranlıkla hem de şüpheyle karşılanır: *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu* yayımlandığı andan itibaren bilim insanları arasında bitmez tükenmez tartışmalara yol açar. Çalışkanlığı, üslubu ve dipnotlarıyla tipik bir Alman bilim insanıdır ve dönemdaşlarına karşı daima hiddetli, tartışmaya düşkün ve serttir.

Çalkantılı ve kelimenin tam anlamıyla merak uyandırıcı hayatı ve bizi bugün de meşgul eden sorulara cevap veren düşünceleri nedeniyle Max Weber’in yaşamından ve fikirlerinden bahsetmeye değer. “Modern zamanlarda, öyle görünüyor ki, bilhassa son dönemde, sanki esas meseleye henüz gelinmemiş gibi bir gerilim, beklenti ve içinden çıkılmaz bir baskı duy-

gusu hâkim.”¹ Weber’in meslektaşı Simmel, yaşadıkları ve her ikisinin de başka birçok kişi gibi, yola artık 19. yüzyılın son otuz yılı gibi devam edilemeyeceğine inandıkları iki çağın arasındaki geçiş döneminin ortasında, 1900 yılında böyle bir not düşer. Simmel’in işaret ettiği şey, bugünden bakıldığında boğucu olduğu kadar anlaşılabilir bir duygu, ancak aynı zamanda da bir tür kendini gerçekleştiren kehanet olarak görülebilir: Bazı dönemdaşlarını iki dünya savaşı ve iki kıyamet beklemektedir. Entelektüellerin ve siyasetçilerin yüzyıldan fazla bir süredir yanlış yönde ilerlediğini düşündükleri dünya tarihini kahramanca bir direnişle kökten değiştirebilecekleri inancını taşıdıkları (Heinz Dieter Kittsteiner’in deyişiyle) “destansı modernlik” kendini hissettirmektedir. Simmel’in aktardığı duygunun özgün yanı da budur: Sürekli bir ihtilal ve aralıksız değişiklikler döneminin sonunda bu alışılmadık çağ kavrama ihtiyacını hisseden çok azdır, aksine esas meselenin, topyekûn bu değişime bir anlam kazandıracak büyük bir şeyin yaklaşmakta olduğu beklentisi oluşur.

Max Weber II. Wilhelm’in politikalarını yorumlarken aynı duygudan farklı bir biçimde bahseder. “Sanki son sürat giden bir trende oturuyoruz ve hemen ilerideki makasın doğru değiştirilip değiştirilmeyeceğinden kimse emin değil.”² Böyle bir trende oturan kişi için ilerideki makası ve makas değişikliklerini kavramak esas mesele haline gelir. Weber birçoklarının anlaşılmaz bir tarihi seyir karşısında dünya görüşlerine ya da kendi kabuklarına çekildikleri bir zamanda düşünmekten vazgeçmeye uğraşıyordu: Bir ideolojiye ya da kolaycı bir dönem teşhisine kapılmadan toplumsal yaşam nasıl tarif edilir? Weber’in kendi zamanının krizine yönelik vermiş olduğu cevapları bugün tekrar veremeyiz. Fakat bir entelektüelin biyografisi söz konusu düşünürün çalışmaları ve hayatı için en acil cevap arayan yaşam idamesine ve toplum tarifine dair sorular hakkında bir şeyler öğrenmeye imkân sağladığında anlam kazanır.

1 Georg Simmel, *Philosophie des Geldes*, Frankfurt am Main, 1989, s. 669.

2 *LB*, s. 130. (Sıklıkla atıfta bulunulan çalışmalar dipnotlarda kısaltmalarla verilecektir; kısaltmaların açıklmaları için kaynakçaya bakınız.)